

6. Янукіна Ю. О. Класифікаційні ознаки дієслів мовлення в системі дієслівної лексики сучасної української літературної мови // Філологічні науки. 2013. Книга 2. С. 257–260.

Горошкін Ігор

м. Київ, igorgoroshkin@gmail.com

ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ «СПІЛКУВАННЯ ІНОЗЕМНИМИ МОВАМИ» УЧНІВ 1–4 КЛАСІВ У КОНТЕКСТІ ВИМОГ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

В умовах розвитку сучасного полікультурного суспільства набуває особливої актуальності опанування іноземних мов. Сьогодні важливо забезпечити застосування іноземної мови як інструмента спілкування в діалозі культур. Саме в початкових класах закладається підґрунтя для формування в учнів соціально важливих компетентностей.

Згідно з Державним стандартом початкової освіти, впродовж навчання в початковій школі учні мають оволодіти низкою ключових компетентностей, які спрямовані на їхній особистісно-соціальний та інтелектуальний розвиток. Відповідно до вимог стандарту метою навчання іноземної мови в початковій школі є «формування в учнів комунікативної компетентності з урахуванням комунікативних умінь, сформованих на основі мовних знань і навичок, оволодіння вміннями та навичками спілкуватися в усній і письмовій формі з урахуванням мотивів, цілей та соціальних норм мовленнєвої поведінки в типових сферах і ситуаціях» [1, с. 8]. У Державному стандарті початкової загальної освіти під компетентністю розуміють набуту в процесі навчання інтегровану здатність особистості, що містить знання, досвід, цінності і ставлення, які можуть цілісно реалізовуватися на практиці [1].

Дещо розширено запропоновано означене поняття в Концепції нової української школи: компетентність потлумачено як «динамічну комбінацію знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність», а ключові компетентності як «ті, яких кожен потребує для особистої реалізації, розвитку, активної громадянської позиції, соціальної інклюзії та працевлаштування і які здатні забезпечити особисту реалізацію та життєвий успіх протягом усього життя» [3, с. 10]. Тобто сформовані ключові компетентності мають допомогти учням швидше соціалізуватися, оскільки повинні забезпечити здатність учнів застосовувати здобуті знання, уміння й навички на практиці, більше того, за межами освітнього процесу.

Нормативні документи визначають десять ключових компетентностей, що мають бути сформовані в здобувачів освіти. Т.К. Полонська вважає головною метою навчання іноземної мови в початкових класах «формування комунікативної компетентності учня молодшого шкільного віку на доступному для нього рівні в основних видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні, говорінні, читанні й письмі. Звичайно, йдеться про формування елементарної комунікативної компетентності, яка розуміється як здатність і готовність учня здійснювати міжособистісне і міжкультурне спілкування іноземною мовою в усній і письмовій формах у межах найтипівіших сфер і тем спілкування, доступних для нього» [2, с. 134]. У цьому контексті нам видається логічним говорити про відносну, або елементарну сформованість ключових компетентностей учнів початкових класів, оскільки в цей період учні тільки починають системно опановувати іноземну мову.

Аналіз змісту чинної програми з іноземних мов дає змогу проілюструвати наступність формування ключових компетентностей учнів початкової школи відповідно до кожного класу. Простежимо цей процес на прикладі ключової компетентності «Спілкування іноземними мовами» [4].

Формування означеної компетентності є провідною метою навчання, тому можна говорити про системність цього процесу. У першому класі вона лише починає формуватися й реалізується переважно через низку мовленнєвих функцій, як-от: *привітатися, попрощатися, подякувати, ставити запитання й відповідати на них, виразити настрій* тощо. Лексичний діапазон учнів невеликий, містить слова на позначення членів родини, кольорів, іграшок, днів тижня, домашніх улюбленців, назв свят, шкільного приладдя тощо.

Формування ключових компетентностей в другому класі багато в чому подібне до першого класу, оскільки в обох класах іноземна мова викладається на рівні PreA1, а учні засвоюють однаковий обсяг мовленнєвих функцій. Попри те, що мовленнєві функції ситуативного спілкування однакові для першого та другого класів, тематика ситуативного спілкування й лексичний діапазон розширюються, додається тема «Людина», збільшується словниковий запас учнів.

Лексичний матеріал в освітній процес вводиться поступово, від простого – до складного. Так, наприклад, у першому класі учні ознайомилися з темою «Харчування», мовний інвентар якої обмежений простим меню, а в другому класі учні вже засвоюють назви фруктів, овочів, напоїв. Це закладає підґрунтя для формування в учнів умінь використовувати мовні одиниці в різних контекстах відповідно до комунікативних потреб.

У третьому класі розпочинається другий етап навчання в початковій школі – упродовж 3–4 класів учні опановують іноземну мову на рівні A1. Компетентність «Спілкування іноземними мовами» формується незалежно від тематики занять і видів завдань. У третьому класі тематика ситуативного спілкування доповнюється новою темою «Помешкання», що сприяє збагаченню словникового запасу учнів. До того ж збільшується й обсяг застосування різних видів мовленнєвої діяльності.

Чинною програмою передбачено, що по закінченню четвертого класу учні мають оволодіти іноземною мовою на рівні A1, що є ознакою формування цієї ключової компетентності.

У процесі вивчення іноземних мов кожна ключова компетентність характеризується певним набором соціально значущих комунікативних умінь; здібностей у різних видах іншомовної діяльності, комунікативної поведінки, формування й удосконалення яких і свідчить про послідовну роботу над формуванням ключових компетентностей учнів, що повинна здійснюватися систематично й послідовно. На нашу думку, формування ключових компетентностей учнів початкових класів у процесі навчання іноземної мови має здійснюватися комплексно, передусім через добір ситуативних завдань, які самостійно може пропонувати вчитель відповідно до рівня навчальних досягнень його учнів і їхніх потенційних можливостей. Такі види діяльності спонукають до засвоєння мовного матеріалу, соціокультурних реалій, а також сприяють розширенню комунікативного й соціального досвіду учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт початкової освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 р. № 87. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF>
2. Лінгводидактичні засади навчання іноземних мов у закладах вищої педагогічної та загальної середньої освіти : монографія / відп. за вип. М.М. Сідун, Т.К. Полонська. Мукачево, 2018. 342 с. 6
3. Нова українська школа: Концептуальні засади реформування середньої школи : МОН України. Київ, 2016. 40 с.
4. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти : Іншомовна галузь. Іноземна мова (розроблена під керівництвом О.Я. Савченко) : наказ МОН України від 21.03.2018 № 268. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>

Горошкіна Олена

м. Київ, olenagoroshkina@gmail.com

ПСИХОДИДАКТИЧНІ ПРИНЦИПИ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОЇ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ ЛІЦЕЮ

Сучасні суспільні виклики потребують зміни освітньої системи, оскільки пріоритетність здобування міцних знань не забезпечує формування таких якостей особистості, як мобільність, ініціативність, гнучкість, креативність тощо. Необхідно сформувати соціально активного громадянина-патріота своєї держави, здатного до самовдосконалення й саморозвитку. На це й спрямований компетентнісний підхід, що став основою модернізації освітнього процесу в Україні.